

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΣ

ΒΛΑΣΧΟΥ ΣΚΟΡΑΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακείῳ κλπ.

ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτέα
δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦν-
τας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν
ευστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 18. μακτόσημα Τουρκίας (5 γρ.1 φρ.)

ΕΝ ΤΗ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προπληρωτέα
φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης
ἐπιστολῆς εἰς μονόγροσσα γραμ-
ματόσημα Τουρκίας (5 γρ.1 φρ.)

Ἄριθ. 6

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουλίου 1893.

Ἔτος Β'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Διδασκαλία τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ.— Περὶ κωφαλάων διδασκάλων καὶ σχολείων αὐτῶν.— Ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ ἀλφαβηταρίου τοῦ κ. Θ. Μιχαλοπούλου.— Βιβλιογραφία.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΗΜΟΤΙΚῷ
ΣΧΟΛΕΙῳ

I

Νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καλοῦμεν τὴν τε λα-
λομένην καὶ γραφομένην σήμερον ὑπὸ πάντων τῶν
εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὁμοεθνίαν ἀνηκόντων ἀνθρώπων.
Κατὰ ταῦτα ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα περιλαμβάνει
τὸ σύνολον τῶν λέξεων, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ μετα-
δώσωμεν τὰς ἐννοίας ἡμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους. Πρὸς
σηματισμὸν δὲ τῆς γλώσσης ταύτης εἰργάσθη καὶ
ἐργάζεται σύμπας ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ κατωτάτου ἐρ-
γάτου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἐπιστήμονος. Ἐπει-
δὴ δὲ ἡ γλῶσσα ἐκάστου εἶναι πλουσία ἢ πτωχὴ λέ-
ξεων ἀναλόγως τῶν πνευματικῶν χρειῶν τοῦ ἀνθρώ-
που καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ μορφώσεως, ἔπεται ὅτι
ἡ γλῶσσα τῶν ἀπαιδευτῶν εἶναι ἀτελής καὶ πενι-
χρὰ συγκρινομένη πρὸς τὴν γλῶσσαν τῶν περαι-
τευμένων. Καὶ τὸ σχολεῖον μεταδίδον διὰ τῶν
διαφόρων μαθημάτων ποικίλας γνώσεις κατ' ἀνάγ-
κην μεταδίδει ταύτας διὰ λέξεων καὶ φράσεων καὶ
συντελεῖ εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ γλωσσικοῦ τῶν μα-
θητῶν θησαυροῦ. Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἔδωκε ὁ
Θεὸς πάντα τὰ δυστυχήματα, ἔδωκε δὲ καὶ ἐν ἀγα-
θῶν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν γλῶσσαν. Ἡ γλῶσσα ἡ-
μῶν ἢ κοινὴ ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας τοῦ ἔθνους ἐν
χρόνοις δυστυχίας κατέστη πτωχὴ καὶ ἀνεπαρκὴς
πρὸς ὑψηλότερον πνευματικὸν βίον. Ἄλλ' εὐ-
τυχῶς ἔχομεν τὴν παλαιὰν γλῶσσαν, οἷα διε-
σώθη ἐν τοῖς βιβλίοις, θαυμαστὴν διὰ τὸν πλοῦ-
τον καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς φράσεως, ἐξ ἧς δυ-
νάμεθα νὰ πλουτίζωμεν τὴν καθωμίλημένην γλῶσ-

σαν καθιστῶντες αὐτὴν ὁσημέραι ἐπιτηδεοτέ-
ραν πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἡμετέρων διανοημάτων.
Ἄλλ' ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ ὁ μεγαλειότερος ἡμῶν
σκόπελος. Δὲν ἀρνείται τις ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Πλά-
τωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους εἶναι πάγκαλόν τι πρᾶγ-
μα, καὶ ὅτι δύνανται μεγαλοφυεῖς ἄνδρες διὰ συν-
τόνου ἐργασίας νὰ προαχθῶσιν ἐν τῇ γλώσσῃ, ὥ-
στε νὰ δύνανται νὰ ἀκριβολογῶσι γράφοντες θαυμα-
σίως αὐτὴν κατὰ τὰ ὑποδείγματα τῶν κλα-
σικῶν. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἡ
γλῶσσα ἐνός ἔθνους εἶναι καὶ διὰ τοὺς μεγάλους καὶ
διὰ τοὺς μικροὺς καὶ ὅτι πρέπει πάντες αὐτὴν ἀ-
κούοντες νὰ ἐνωῶσι. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι φρόνιμον
ἡ διαφορά ἀπὸ τῆς συνήθους λαλιᾶς νὰ εἶναι το-
σαύτη, ὥστε νὰ ἐγείρηται μεσότοιχον μεταξὺ λαοῦ
καὶ λογίων. Ἄλλ' ὡς εἶναι κακὸν τὸ ἀποφεύγειν
πᾶσαν λέξιν ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ὑπάρχουσαν,
εἰ καὶ εἶναι πολλακίς ἑλληνικωτάτη καὶ ἐκφραστι-
κωτάτη, μόνον ἵνα μὴ ὑποληφθῇ τις ἀγοραῖος, οὐ-
τω πάλιν εἶναι χυδαῖον νὰ ἀρκώμεθα εἰς τὴν γλῶσ-
σαν τῶν ἀπαιδευτῶν ἀποφεύγοντες πᾶσαν λέξιν καὶ
φράσιν ἐκ τῆς γλώσσης τῶν παλαιῶν εἰλημμένην,
δι' ἧς δυνάμεθα ἀκριβέστερον καὶ κομψότερον νὰ
ἐκφράσωμεν τὰ διανοήματα ἡμῶν. Καὶ τῶν δύο
τούτων χρήσεων ἀνεφάνησαν ὀπαδοὶ ἐν τοῖς καθ'
ἡμᾶς χρόνοις οἱ ἄγαν καθαρευόντες καὶ οἱ ἄγαν
χυδαῖζοντες, εἰς οὓς δύναται τις νὰ φέξῃ ὅτι ἀμ-
φοτέροι ἀποχωρίζονται διὰ τοῦ γλωσσικοῦ αὐτῶν ἰ-
διώματος τοῦ βίου τοῦ λαοῦ.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ὁ στενότερος δεσμὸς πάντων ὁ
συνδέων τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τοὺς προγενεστέρους
καὶ πρὸς τοὺς συγχρόνους τοῦ ἔθνους τοῦ Ἰπάρχει
δὲ ὡς τοιαύτη ἡ γλῶσσα δι' ἕκαστόν, ἐφ' ὅσον οὐ-
τος ὁμιλεῖ καὶ ἐννοεῖ αὐτήν. Καὶ μόνον τοιαύτη
γλῶσσα εἶναι ζῶσα, ἥτις συνδέει τοὺς ἀνθρώπους

εις μίαν ολόκληρα, ήτις είτε ως λόγος είτε ως γραφή αναβλύζει εκ του βίου και άγει εις τον βίον. Η γλώσσα ή εν τῷ λεξικῷ, ή εν τῇ γραμματικῇ, ή εν τοῖς βιβλίοις υπάρχουσα, ή μη κατανοουμένη υπό του λαου, είναι γλώσσα νεκρά, αὐτῇ ὑπάρχει ἀλλά δὲν ζῆ.

Ο Σολομών λέγει «καλλίτερον ζῶν κῶν ἢ νεκρὸς λέων» και ἡμεῖς λέγομεν καλλίτερον ἀτελεστέρα γλώσσα ἀλλὰ ζῶσα, ή τελειοτάτη ἀλλὰ νεκρά. Η γλώσσα ἐκάστου ἀνθρώπου προϋπάρχει εν τῇ νέᾳ γενεᾷ εν ἡ γεννᾶται, εν τῇ κοινωνίᾳ, εν ἡ ζῆ. Η γλώσσα αὐτῇ, ἦν καλοῦμεν μητρικῆν, ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν διὰ τὸν ἀνθρωπον, ὡς ἔχει δι' αὐτὸν εν τῷ φυσικῷ κόσμῳ ή πατρίδι, εν δὲ τῷ ἠθικῷ ή συνειδήσει. Καὶ καθὼς τὴν ἀγάπην, ἦν φύσει ἔχει ὁ ἀνθρωπος πρὸς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, ἔνθα ἤκουσε τὸ πρῶτον τὸ ὄνομά του, ἔνθα εὗρεν εὐκαιρίαν και ἄδολον ἐμπιστοσύνην και τελείαν εὐδαιμονίαν παρὰ τῶν γονέων συγγενῶν και φίλων, μεταφέρει πρὸς τὴν ὅλην πατρίδα και πρὸς τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, καθὼς εκ τῆς συνειδήσεως διδάσκειται τί φευκτέον και τί ποιητέον, οὕτω και εκ τῆς μητρικῆς γλώσσῃς διδάσκειται μετ' εὐκολίας και λεπτότητος νὰ ἐκφράξῃ τὰ αἰσθήματα και διανοήματα αὐτοῦ, ὡς περ δὲν κατορθοῖ δι' οὐδεμιᾶς ξένης γλώσσῃς, ὡς εν τελείῳ τούτῳ και ἂν ἐκμάθῃ. Καὶ ἡ μητρικῆ γλώσσα ἐπιβάλλει ἡμῖν πολλάκις περιορισμούς, ἐξουσιάζει τὴν σκέψιν ἡμῶν και περιορίζει αὐτῆς τὴν ἐλευθερίαν. Ἄλλ' ὁ περιορισμὸς αὐτῆς είναι ὡς κύριος, μεθ' οὗ συνηυξήθη ὁ ὑπὲρ τῆς, οὗ γινώσκει οὗτος πάσας τὰς ἰδιοτροπίαις, τὰς διαθέσεις, τὰς ἀπαιτήσεις και οὐ ἀρχει, εν ᾧ φαίνεται ὅτι τὸν ὑπηρετεῖ. Ἐν ᾧ τούναντίον ἡ ξένη γλώσσα είναι τραχὺς δεσπότης, ὡς φέρεται πρὸς τὰ νοήματα ἡμῶν και τὰ συναίσθηματα ὡς κατακτητῆς πρὸς χώραν πολεμίαν. Καὶ διὰ τοῦτο μόνον εν τῇ μητρικῇ γλώσσῃ δύνανται νὰ τελεσθῶσι μεγάλα. Αἱ ζῶσαι γλώσσαι, εἰ και ἀτελεστέρας, παρήγαγον ἔργα μεγάλα ὄχι ὅμως και αἱ νεκραὶ κλασικαί. Ἄλλὰ και αἱ κλασικαί, ὡς ἔζων, ἐποίησαν μεγάλα.

Με τὴν ἐκμάθησιν δὲ και τὴν χρῆσιν τῆς μητρικῆς γλώσσῃς ἔρχεται ὁ ἀνθρωπος εις ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ. Ἐν τῇ γλώσσῃ είναι ἡ ὅλη ἐνὸς λαοῦ περὶ τοῦ κόσμου θεωρία, ή ὅλη αὐτοῦ ἀντίληψις, ή προαίρεσις, ή μόρφωσις, σύμπασα αὐτοῦ ἡ νόσις. Ἄλλ' ἡ γνῶσις τῆς γλώσσῃς δὲν ἐπιτυγχάνεται παρὰ πάντων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον και ὑπάρχουν μεγάλα διαφοραὶ εν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ και κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιλήψεως τῶν λέξεων και κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτῶν. Αἱ ἔννοιαὶ εν ἐκάστῃ γλώσσῃ είναι νεκραὶ και ἀναμένουσι τὴν πνοὴν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος και τῆς καρδίας, ἵνα λάθωσι ζῶν. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι οἱ ἀνθρωποι διαφέρουσιν ἀλλήλων και κατὰ τὸ κράτος, ὁ ἀκού-

σιν ἐπὶ τῆς γλώσσῃς και κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἡς ἀρχοῦσι και κατὰ τὴν μορφήν και λεπτότητα μεθ' ἧς διαχειρίζονται αὐτῇ. Η διαφορὰ τῶν ἀνθρώπων ἀποκρυσταλλοῦται εν τῇ γλώσσῃ. Ομιλήσει ἵνα ἴδω ποῖος εἶσαι, εἶπεν ἡδη ὁ Χαρμίδης παρὰ Πλάτωνι.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπιθυμοῦμεν ὁ γραπτὸς ἡμῶν λόγος, ή γλώσσα τῶν λογίων νὰ μὴ παρουσιάζῃ τοιαύτην διαφορὰν ἀπὸ τὴν γλώσσῃς τῆς συνηθισμένην, ὡς τε νὰ μὴ ἐνοηθῇ αὐτῇ ὁ λαός. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν θὰ εἴπη ὅτι πρέπει νὰ ἐμμείνωμεν εις τὸ χυδαῖον ἰδίωμα.

Νομίζομεν ὅτι ὁ Κοραῆς εἶχεν ἀντιληφθῆ τοῦ ὀρθοῦ και τὸ ὑποδειγμα τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς ἠδύνατο νὰ προφυλάξῃ πῶς τοὺς μεταγενεστέρους ἀπὸ παρεκτροπᾶς και ἀπὸ ματαιοπονίας. Ἄλλὰ δυστυχῶς ἀνεπάνησαν συγγραφεῖς, αἵτινες ἐχθρικῶς πρὸς τὴν κρατοῦσαν γλώσσῃς διακείμενοι και θέλοντες νὰ ἐπιδειξῶσι ἀρχαιομάθειαν ή φιλολογικὴν δεινότητα μετεχειρίσθησαν γλώσσῃς πλουσιωτάτην μεν ἀρχαίων λέξεων ἀλλὰ σφόδρα ἡμαρτημένην και περὶ τὴν λέξιν και περὶ τὴν σύνταξιν. Κατὰ τούτων ἐπιήλθε δριμύς ὁ κ. Κόντος, ὅστις ὡς ἰσχυρὸς βαρρᾶς ἐκαθάρισε τὴν γλωσσικὴν ἀτμόσφαιραν ἀπὸ τὰ γλωσσικὰ μιάσματα, ἅτινα εἶχον εἰσχωρήσῃ εις αὐτὴν και ὑπέδειξε καθαρότατα τὴν πορείαν, ἦν ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ ή γλώσσα. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ κ. Κόντου περὶ τῆς γλώσσῃς ἡμῶν δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εις τὰς ἐξῆς τρεῖς, ὡς ὁ κ. Δ. Θερεϊανὸς ἐξέθηκεν εν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ περὶ Κοραῆ Τομ. Β' σελ. 264—265 ἐχούσας ὡς ἐξῆς: «Ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα καθόλου τὰς τρεῖς θεμελιώδεις τοῦ κ. Κόντου ἀρχὰς συναδούσας πρὸς τὰς ὑψηλῆς τοῦ Κοραῆ α'.) ὅτι δὲν είναι πάντοτε δυνατόν νὰ μεταρρυθμίζωνται οἱ τῆς καθωμιλημένης λαλιᾶς τύποι κατὰ τοὺς κανόνες τῆς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων φωνῆς β'.) ὅτι οἱ λόγοι, καταφρονούντες λέξεων καλλίστων σωζομένων εν τῇ ἰδιωτικῇ φωνῇ, κακῶς πράττουσι παραλαμβάνοντες ἄλλας δῆθεν ἐλληνικωτέρας και κομψότερας, εὐδαμοῦ εὐρισκομένας παρὰ τοῖς δοκίμοις συγγραφεῦσι γ'.) ὅτι πολλῶ κἀλλιον είναι νὰ στέργῃ τις τὰ κοινολεκτούμενα ή σπουδάζων περὶ τὰ χαριέστατα νὰ σοιοικίξῃ δεινότερα. Ὡστε κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ καθηγητοῦ τὸ «ἀφανίζω είναι ὀρθότερον τοῦ ἐξοντῶ, τὸ «διαφορὰ» ὀρθότερον τοῦ δῆθεν ἐλληνικώτατα κατασκευαομένου «διένεξις» τὰ καθωμιλημένα «εἰσοδιάζω» και «ἐξοδιάζω» ὀρθότερα τῶν ἀποβλήτων και ἀσυστάτων «εἰσοδεύω» και ἐξοδεύω», τὸ τῆς συνηθείας «ὀλίγον εἰλεψε νὰ πνιγῇ ὁ ἀνθρωπος» ὀρθότερον προενηνεγμένον και συντεταγμένον τοῦ σχολαστικοῦ «παρ' ὀλίγον νὰ πνιγῇ ὁ ἀνθρωπος τὸ «ἰγγίζω τὸ ζήτημα» βέλτιον τοῦ «θίγω τὸ ζήτημα, τὸ «κάμνω λόγον» και τὸ «ἐκαμα λόγον» ἐλληνικώτερα και ὀρθότερα τοῦ «ποιῶ λόγον» και ἐποίησα λόγον». Ἡ χρῆσις κοινολεκτούμενων και πεπατημένων λέξεων

είναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ προτιμότερα τῆς χρήσεως λέξεων ἀκόμψων και ἀδοκίμων ἐχούσων ἐλληνικὴν χροιάν ἀλλ' ἡκιστα ἐλληνικὴν».

Ὡς πρὸς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα παρ' ἡμῖν μεταξὺ τῶν διαφορῶν θεωριῶν, αἵτινες μάλιστα εν τοῖς νῦν καιροῖς ἀκούονται, μοι φαίνεται ὅτι αἱ ἀρχαὶ τοῦ κ. Κόντου είναι ὀρθότερα. Ὅσα οἱ ἐναντία δοξάζοντες λέγουσι, μάλιστα δὲ ἐσχάτως ὁ κ. Ροῖδης διὰ τοῦ συγγράμματός του «τῶν εἰδώλων», δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς σωφρονισμὸν τινῶν νὰ μὴ καταφρονῶσι τῆς καθωμιλημένης γλώσσῃς ἀποφεύγοντες τὰς ἐλληνικὰς μεν ἀλλὰ τετριμμένας και γνωστὰς εις πάντα λέξεις και μεταχειριζόμενοι σπανίας και ἀγνώστους πρὸς ἐκπληξιν.

Οἱ λόγοι, οὗς φέρουσιν οἱ κ. Δ. Βερναρδάκης, Ἐμ. Ροῖδης και οἱ ἄλλοι πολέμιοι τοῦ κ. Κόντου, κατὰ τῶν ἀρχῶν τῶν γλωσσικῶν αὐτοῦ ἀποδεικνύονται ἀσθενέστατοι, ἔαν λάθωμεν ὑπ' ὄψι ὅτι οἱ νῦν πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἀντιμαχόμενοι και πρότερον και νῦν οὐχ ἡκιστα ποιοῦνται τῶν ἀρχῶν τούτων χρῆσιν και γράφοντες και λαλοῦντες. Μάλιστα δὲ φρονοῦμεν ὅτι, ἔαν δὲν ἐνεφανίζοντο ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὁ κ. Κόντος, τὰς διορθωτικὰς τάσεις αὐτοῦ βεβιάως ἐν ἀσθενεστέρῳ μέτρῳ θὰ ἐξετέλουν οἱ πολεμοῦντες σήμερον αὐτάς. Δὲν βλέπομεν δὲ διὰ τί νὰ μὴ ἀνήκῃ εις τὴν αὐτὴν χορείαν τῶν θιασωτῶν τῆς καθρευσῆς γλώσσῃς και ὁ κ. Βερναρδάκης και ὁ Ροῖδης και ὁ κ. Πανταζίδης και οἱ ἄλλοι εις ἡν ἀνήκει και ὁ κ. Κόντος με τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ τελευταῖος ὡς βαθύτερον ἐγκύψας εις τὴν μελέτην τῶν γλωσσικῶν πραγμάτων ή και δι' ἄλλους λόγους είναι ὁ ἀρμοδιώτατος πάντων νὰ ἔχῃ τὴν νικῶσαν γνώμην. Βεβαίως ή συστηματικὴ παράθεσις τῶν γλωσσικῶν κανόνων τοῦ κ. Κόντου δὲν παρέχει εις οὐδένα τὸ δικαίωμα νὰ ἀποτελέσῃ ἰδίαν αἴρεσιν ή σχολὴν γλωσσικὴν. Ὁ κ. Ροῖδης ἐκαυχῆθη εν τοῖς εἰδώλοις του ὅτι κατάρθωσε νὰ γράψῃ ὅλον σύγγραμμα χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ οὐδαμοῦ εν αὐτῷ ἀναδιπλασιασμὸν (Ἰδὲ Ἐμ. Ροῖδου εἰδῶλα σελ. 333). Νομίζομεν δὲ ὅτι και ὁ κ. Βερναρδάκης και ὁ κ. Ροῖδης ἠδύναντο νὰ γράψωσι γλαφυρῶς και κομψῶς τηροῦντες, ἀκριβῶς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κόντου, ὅσον ἐπιτυγχάνουσι τούτων παραβαίνοντες αὐτάς. Ἡ γλαφυρότης και ἡ κομψότης είναι πλεονέκτημα τοῦ συγγραφέως, ὅστις δύναται τὰς λέξεις μιᾶς γλώσσῃς οἷας δῆποτε ὡς ἀρχιτέκτων καλῶς νὰ προσαρμόσῃ οὕτως, ὡς τε νὰ ἀποτελεσθῇ ὁμαλότης τοῦ λόγου και ἀρμονία. Ὅσον δὲ και ἂν διατείνωνται ὅτι ἀνήκουσιν εις τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ἀντιπάλου πρὸς τὸν κ. Κόντον μεριδῶς ή γλώσσα ὅμως, μεθ' ἧς ἐκφέρουσι τοὺς ἰσχυρισμούς των αὐτοῦ, τὰ συγγράμματα, ἂ και και πρότερον και νῦν ἐκδίδουσι ἀνακηρύττουσιν αὐτοὺς ὀπαδοὺς τῆς καθρευσῆς. Καὶ μοι φαίνεται ὅτι δύο αἰρέσεις γλωσσικαὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ή τοῦ καθρευσῆτος λόγου, οὐ ἐκδηλωσις ὑπάρχει καθαρῶτα εν τοῖς γραφομέ-

νοῖς ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κόντου και ή τοῦ χυδαῖου λόγου, οὐ ἀντιπρόσωπος δύναται νὰ ἀνακηρυχθῇ ὁ κ. Ψυχᾶρης. Ἄν δὲ μεταξὺ τῆς γλώσσῃς τοῦ κ. Κόντου και τῶν ἄλλων ὀπαδῶν τῆς καθρευσῆς γλώσσῃς ὑπάρχουσι διακρίσεις τοῦτο προέρχεται ἔνθα μεν εκ τῆς μεγαλειτέρας ή μικροτέρας ἐκᾶστου ἰκνότητος νὰ γράψῃ ὡς πρέπει τὴν γλώσσῃς, διότι πρὸς ἀκριβῆ χρῆσιν τῆς γλώσσῃς ἀπαιτεῖται τελεία αὐτῆς σπουδῆ, ὡς περ δὲν ποιοῦσι πάντες νομίζοντες εὐκολον τὸ πρᾶγμα ή μὴ ἔχοντες τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον περὶ ἄλλα ἀσχολούμενοι, ἔνθα δὲ εκ τῆς ἰδιοφείας ἐκάστου ἀνθρώπου νὰ ἐκφράξῃται και νὰ γράψῃ μετ' εὐκολίας και σαφηνίας και χάριτος ή ὄχι. Ἡ ἀρχή, ἦν διετύπωσαν οἱ περὶ τὸν κ. Βερναρδάκη «τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος» είναι λίαν σαθρὰ οὐδὲ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀσφαλῆς ὁδηγὸς τῆς ἀκριβοῦς και ὀρθῆς τῆς γλώσσῃς χρήσεως. Μόνον ὁ γλωσσικὸς νοῦς δηλ. ή ἀκριβῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων και τῆς συντάξεως γνῶσις πρέπει νὰ είναι ή θεμελιώδης τῆς γλώσσῃς ἀρχή, τὸ δὲ γλωσσικὸν αἶσθημα ὡς ἐπέρχεται κατόπιν ἐπικουρικόν, ἵνα αἴρῃ πᾶν πρόσκομμα εκ τοῦ μέσου εἶτε περὶ τὴν θέσιν τῶν λέξεων εἶτε περὶ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν, ὡς περ θὰ καθίστα τὸν λόγον δυσκίνητον και ἀνικρόν. Δὲν βλέπομεν εις τί θὰ ὠφελήσῃ ἡμᾶς τὸ γλωσσικὸν αἶσθημα ἂν πρέπει νὰ εἴπωμεν φρενήρης ή παρὰ φρων, δημόσιος ὁδὸς ή δημοσῶς ὁδός, διένεξις ή διαφορὰ, ἀποθανατίζω ή ἀπθανατίζω, ὑπὸ μιμνήσκω σὲ ή ὑπομιμνήσκω σοι, μὴ τινὰ τι ή μὴ τινὰ εἰς τι, μετενάστευον ή μετηνάστευον και τὸ ἄπειρον πλῆθος, περὶ ὧν ποιεῖται λόγον ὁ κ. Κόντος εν ταῖς «Γλωσσικαῖς παρατηρήσεσι ταῖς ἀναφερομέναις εις τὴν νέαν Ἑλληνικὴν γλώσσῃς». Ἐνταῦθα δὲν ἐξαρκεῖ τὸ αἶσθημα, ἀλλ' ή γνῶσις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσῃς ή ἀκριβῆς και αὐτῇ πρέπει νὰ γίνῃ ἡμῖν ὁδηγὸς τῆς ὀρθῆς χρήσεως τῆς γλώσσῃς.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ τῆς νέας ἡμῶν γλώσσῃς λέγομεν ὅτι ή καθαρὰ γλώσσα, οἷα καθορίζεται ὑπὸ τοῦ κ. Κόντου, πρέπει νὰ εἶναι ή γλώσσα πρὸς ἣν πρέπει νὰ παρασκευάσωμεν τοὺς μαθητάς. Σκοπὸς δὲ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσῃς είναι νὰ παιδευθῶσιν οἱ μαθηταὶ οὕτως ὡς τε 1. νὰ ἐννοῶσι τὴν γλώσσῃς τὴν γραφομένην τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων, τῶν ἐφημερίδων, τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων, τοῦ κηρύγματος, τῶν ποιημάτων, τοῦ Εὐαγγελίου 2. νὰ δύνανται προφορικῶς νὰ διηγῶνται, νὰ περιγράφωσι, νὰ ἀναπτύσωσι τι, νὰ ἐκφράζωνται, χωρὶς νὰ περιπίπτωσιν εις σφάλματα γλωσσικὰ 3. νὰ δύνανται και γραπτῶς νὰ ἐκθέτωσι τὰς ἰδέας των, χωρὶς νὰ κάμνωσιν ἀνορθογραφίας, βερβαρισμούς ή σοιοικισμούς. Ἄλλ' ὅπως ἐπιτευχθῶσι πάντα ταῦτα, ἀπαιτεῖται πλὴν τῆς πρακτικῆς γλωσσικῆς ἀσκήσεως γινόμενης ἐν ἄπασιν τοῖς μαθήμασι, νὰ γίνῃ και ἰδίᾳ τῆς γλώσσῃς θεωρητικὴ διδασκαλία, ἦν καλοῦ-

μεν γραμματικήν. Ἡ διδασκαλία αὐτὴ σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξεγείρῃ τὴν γλωσσικὴν συνείδησιν τῶν μαθητῶν καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς προσεκτικούς εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης. Πρὸς τοῦτο ἄριστον μέσον εἶναι ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος, δι' ἧς οἱ ἐξευρισκόμενοι κανόνες, ῥιζοβολοῦσι βραχύτερον εἰς τὸν νοῦν τῶν μαθητῶν ἢ οἱ κανόνες οἱ κτώμενοι διὰ τῆς συνθετικῆς μεθόδου. Διὸ πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ γλώσσα τῶν μαθητῶν καὶ αὐτῆς κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ διερωθῇ ἡ εὐκρινὴς προφορὰ τῶν συμφώνων καὶ φωνηέντων ἐπὶ προτάσεων διαφερουσῶν τὸν μαθητὴν. Τοιαῦται προτάσεις εἶναι ἀπλᾶ ἄσμάτια, μῦθοι, γνωμικά, αἰνίγματα κτλ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἵνα ἐννοήσωσιν οἱ μαθηταὶ ὅτι ἐκάστη λέξις εἶναι ἔκφρασις μιᾶς ἐννοίας, γίνεται ἀνάλυσις ποιημάτων κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν, ἔνθα ἐξαιρούνται τῆς ἀπλῆς προτάσεως τὰ κύρια μέρη καὶ ἐρμηνεύεται τῶν λέξεων ἡ σημασία. Ἡ τοιαύτη δὲ ἀνάλυσις τῆς ἀπλῆς προτάσεως εἶναι πολλοῦ λόγου ἀξία· διότι ἐπὶ ταύτης στηρίζεται ὅλη ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία, ἀποβαίνει δὲ καὶ πρὸς λογικὴν ἀσκήσιν τοῦ μαθητοῦ σπουδαιότατον μάθημα. — Ἐν τῇ ἀναλύσει ταύτῃ θὰ γνωρίσῃ ὁ μαθητὴς τὰς διαφόρους κλίσεις τῶν ὀνομάτων, τοὺς τύπους τῶν παραθετικῶν, τῶν ῥημάτων, τῶν ἀντωνυμιῶν κλπ. Ἐκ τῆς ἀναλύσεως δὲ ταύτης θὰ προκύψῃ ἡ ἀνάγκη τῆς διαφοροτρόπου ἔκφρασεως τῶν διανοημάτων, ἐκ δὲ τῆς συλλογῆς ἐν τετραδίοις παρὰ τῶν μαθητῶν τῶν διαφόρων συγγενῶν τύπων θὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ συστηματικὴ κατὰ τάξιν αὐτῶν καὶ διδασκαλία καθ' ὠρισμένην κατηγορίαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα διαιρεῖται εἰς προφορικὴν καὶ γραπτὴν. Καὶ τῆς μὲν προφορικῆς γλώσσης κύριον συστατικὸν εἶναι ἡ ὀρθοέπεια, τῆς δὲ γραπτῆς ἡ ὀρθογραφία. Καὶ ἡ μὲν ὀρθοέπεια περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν καλὴν προφορὰν τῶν λέξεων καὶ κατὰ τὰ φωνηέντα καὶ κατὰ τὰ σύμφωνα, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσιν τῶν καταλλήλων λέξεων καὶ τὴν σύνδεσιν τῶν ἐννοιῶν πρὸς ἀλλήλας τὴν πρέπουσαν, τὴν ἄλλως λεγομένην λογικὴν ἀκολουθίαν, καὶ τὴν κατ' ἐννοίαν καὶ μετ' ἤθους τῆς γλώσσης κατὰ τὰ ἐξαγγελόμενα ἔκφρασιν ἢ ἀπαγγελίαν. Περιέργον δὲ ὅτι εἰς τὴν ὀρθοέπειαν ἐν τοῖς σχολείοις ἡ οὐδεμία ἢ ἐλαχίστη γίνεται ἐπιμέλεια, ἐν ᾧ κατὰ τὸν βίον συχνότατα μὲν γίνεται χρῆσις τοῦ προφορικοῦ λόγου, σπανιώτερον δὲ τοῦ γραπτοῦ. Πολλοὶ τῶν διδασκάλων φρονοῦσιν ὅτι, ὅταν τις γινώσκῃ νὰ γράφῃ καλῶς, δύναται ἅμα καὶ νὰ ὁμιλῇ καλῶς. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Τὸ ἐναντίον εἶναι ἀληθέστερον, ὅτι οἱ ὀρθῶς ὁμιλοῦντες δύνανται καὶ ἀληθῶς νὰ γράψωσι. Ἡ προφορικὴ ὁμιλία ἀπαιτεῖ συλλογὴν τῆς ψυχῆς μείζονα, κίνησιν πνεύματος ταχυτέραν τοῦ γραπτοῦ λόγου, ὅστις δύναται καὶ νὰ ἀναμῆνῃ, ἀλλὰ μάλιστα θάρρος καὶ ψυχικὴν ἀφοβίαν. Καὶ πρὸς τοῦτο φθάνει τις διὰ τῆς ἀσκήσεως. Τὸ δὲ περιεργότατον πάντων εἶναι ὅτι

καὶ πεπαιδευμένοι ἄνδρες προφορικῶς συνδιαλεγόμενοι δεικνύονται ἀμελέστατοι περὶ τὴν γλώσσαν κατὰ τὴν προφορὰν καὶ τὴν ἀκριβολογίαν. Τὴν ὀρθοέπειαν φυλάττουσι ἴσως διὰ τὸ δικαστήριον, διὰ τὴν διδασκαλίαν, διὰ τὸ ἀπ' αὐθιγῶν κήρυγμα, διὰ τοὺς λόγους ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν δημοσίαις συνεδρίαις, ἐν ταῖς καθ' ἡμέραν ἀναστροφαῖς ὅμως φιληδοῦσιν εἰς τὰ ῥάκη τῆς χυδαίας λαλιᾶς ὁμιλοῦντες, μάλιστα αὐτὴν ὡς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῶν πατρίδι φυλάττοντες εὐλαβῶς τὴν τε προφορὰν τῶν συμφώνων καὶ φωνηέντων. Νομίζομεν ὅτι ἡ ὀρθοέπεια εἶναι ἀκριβέστατος τῆς ἀνθρωπίνης παιδείσεως· γνώρισμα καὶ συστατικὸν καὶ οὐδεὶς λόγος συνηγορεῖ νὰ ἀποφεύγωμεν αὐτήν.

Οἱ ἀρχαῖοι οἱ θαυμασίως ἐν παντὶ πράγματι εὐστοχῆσαντες τοῦ ὀρθοῦ δύνανται καὶ ἐν ταῦθα νὰ χρησιμεύσωσιν ἡμῖν ὡς διδάσκαλοι τοῦ τί πρέπει νὰ γίνεταί ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει τῶν νέων καὶ κατὰ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν εἰς τὴν γλώσσαν. Τίς δὲ ἀγνοεῖ τὸ τοῦ Ὁμήρου Ἰλ. 1. 443.

Τοῦνεκά με προέηκε διδασκόμεναι τάδε πάντα μύθων τε ῥητῆρ' ἔμμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ὁ Κοῦντιλιανὸς (Instit. X. c. 7) λέγει. Ὁ ὕψιστος καρπὸς τῶν σπουδῶν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἡ πλουσιωτάτη ἀμοιβὴ μακροχρονίου ἐργασίας εἶναι ἡ τέχνη τοῦ αὐτοσχεδίου λέγειν. Ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων ἐτρέπη εἰς τὰ πράγματα καὶ ὀλιγοῦρεῖ τοῦ λόγου. Ὁ Schleiermacher λέγει περὶ τούτου τὰ ἐξῆς. «Ἡ μονομερὴς τάσις, νὰ δυνάμεθα νὰ γράφωμεν καλῶς, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ὁμιλῶμεν, εἶναι ἐν τοῖς νῦν καιροῖς λιαν ὀλέθριον πρᾶγμα. Ὑπάρχουσι πολλοὶ περισταταί, καθ' ἃς μόνον διὰ τῆς ἀμέσου προσωπικῆς ἐμφανίσεως δύναται τις νὰ κατορθώσῃ τι. Καὶ ἂν δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει πλήρης ἡ γνῶσις πράγματός τινος εἰς τινὰ ἄνθρωπον, λείπει ὅμως παρ' αὐτοῦ ἡ δεξιότης νὰ ἐκδηλοῖ τὴν γνῶσιν τοῦ τυτύτην, τότε ἀπόλλυται ἡ ἐνέργεια καὶ τῆς καλλίστης γνώσεως. Ἀλλ' ἐκτός τούτου εἶναι καὶ ἑλλείψις παιδείσεως τὸ νὰ μὴ εἶναι τις εἰς κατὰστασιν νὰ μεταδίδῃ πρεπόντως τὰς σκέψεις τοῦ εὐθὺς περὶ τινος πράγματος. Καὶ διὰ τοῦτο εὐχῆς ἔργον εἶναι ἕκαστος νὰ δύναται πάραντα νὰ ἐκφράξῃ τὰς σκέψεις τοῦ μετὰ τάξεως καὶ σαφηνείας. Καὶ ὅσα μᾶλλον παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσιν ἐν τοῖς πράγμασι τῆς πολιτείας ἢ χρῆσις ἀποκλειστικῶς τῆς γραπτῆς γλώσσης μέχρι τοιαύτης ὑπερβολῆς, ὥστε νὰ γίνηται ἡ μεταβολὴ ποθητὴ, μάλιστα δὲ εἰς τινὰ τῶν Γερμανικῶν Κρατῶν ἤρξατο ἡδὴ ἡ τοιαύτη βελτίωσις, τοσούτω πρέπει δραστικώτερον ἡμεῖς νὰ ἐνεργήσωμεν καὶ νὰ ἀπαιτήσωμεν νὰ γίνωνται ἀσκήσεις εἰς τὴν προφορικὴν ὁμιλίαν ἐν τοῖς σχολείοις». Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ὀρθοεπείας. Περὶ δὲ τῆς ὀρθογραφίας, ἧτις περιλαμβάνει τὴν ὀρθὴν τῶν λέξεων γραφὴν καὶ σύνταξιν, καὶ ἧτις θεωρεῖται ὡς γνώμων τῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου, συντελεῖ βεβαίως καὶ τὸ ὅμμα

τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὀρθὴ τῶν λέξεων ἐκφώνησις, ἀλλὰ σπουδαιότατον μέσον πάντων πρέπει νὰ θεωρηθῆται ὁ κανὼν. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται βραδεία ἀνάγνωσις, ὀρθογραφικαὶ τῶν λέξεων ἀναλύσεις ἀπὸ στόματος, ἀντιγραφή ἀπὸ μνήμης μεμαθημένου ποιήματος ἢ προσευχῆς ἢ ἄλλου τοιοῦτου, ἀσκήσεις συχναὶ πρὸς ἐμπέδωσιν κανόνων περὶ τὴν ὀρθογραφίαν λέξεων καὶ προτάσεων κτλ. Περὶ τοῦ πράγματος τούτου θὰ διαλάβωμεν ἐν τῷ ἐπομένῳ φύλλῳ μετ' ἀκριθείας.

ΠΕΡΙ ΚΩΦΑΛΛΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΥΤΩΝ

Συμβαίνει ἐνίοτε ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐν τινι δημοσίῳ τόπῳ νὰ παρατηρήσωμεν παράδοξόν τινα ἄνθρωπον, κινουῦντα σπασμωδῶς τὰς χεῖράς του μετὰ μορφασμῶν λιαν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου καὶ γρυλισμοῦ τινος ἀνάρθρου καὶ λαρυγγικοῦ. Δέος τι ἀκουσίως καταλαμβάνει ἡμᾶς καὶ οἶκτος ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς συνήθως ἐκφραστικῆς καὶ νοήμονος ὄψεως τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἀκουσίως δὲ ἀναφωνοῦμεν. Τί κρίμα! — Εἶναι κωφάλαλος μὴ μορφωθείς. Ἡ ζωρὰ ἐκείνη μιμικὴ του δὲν εἶναι τοῦλάχιστον ἀποτελεσματικὴ μεθοδικῆς διδασκαλίας. Ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἔχει φυσικὴν πνεύματος εὐφυίαν καὶ ζωηρότητα, διὰ τοῦτο τὸν οἰκτεροῦμεν· ὁ οἰκτιρμὸς μας ἐν τούτοις θέλει αὐξηθῆ ἔτι μᾶλλον, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ εὐφυὴς οὗτος ἄνθρωπος ἔχει καὶ ἄρτια καὶ ὑγιέστατα τὰ φωνητικά του ὄργανα, καὶ ὅμως ἐλλείπει καταλλήλου ἐιδικῆς διδασκαλίας δὲν δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τούτων, ἀλλ' ἐν τῇ σφοδρᾷ αὐτοῦ ἐπιθυμίᾳ τῆς πρὸς τοὺς συμπολίτας του κοινωνίας εἶναι ἠναγκασμένος νὰ φέρηται οὕτω παραδόξως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὴ ἐννοούμενος, παρεξηγούμενος καὶ ἀναιδῶς ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἀγριοπαίδων σκωπτόμενος.

Ὑπὸ τοιοῦτους συνήθεις ὄρους ὁ κωφάλαλος οὗτος ἔχει βεβαίως πολλὴν τὴν τόλμην, πηγάζουσαν ἐκ τοῦ διακαοῦς πόθου τῆς μετὰ τῶν ὁμοίων του κοινωνίας· συνηθέστερον ὅμως ὁ κωφάλαλος κρύπτεται, καὶ μόνον μετὰ συμπαθῶν τινῶν οἰκείων του τολμᾷ νὰ συνεννοῖται οὕτω πως ἀτελῶς καὶ ἐπιμόχθως.

Ἐντεῦθεν ἄρα δῆλον πόσον ὠφέλιμος καὶ εὐεργετικὴ, πόσον ἀληθῶς φιλανθρωπικὴ ἀποβαίνει μία ἐκ παιδῶν ἐιδικὴ ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων τεθεμελιωμένη διδασκαλία τῶν ἀτυχῶν τούτων ὁμοίων μας.

Πρὸ τοῦ κωφάλαλου, τοῦ τῇ δεινῇ ταύτῃ συμφορᾷ περιπεσόντος πλησίον ἡμῶν, ἀντιπαρέρχονται παντὸς ἀξιώματος ἄνθρωποι, ἐπιστήμονες, ἱερεῖς, ἰατροί. Τίς δ' ἐν τούτοις ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς Σαμαρείτης;

Ὁ παιδαγωγός. Οὗτος—ὅπερ δὲν δύναται ὁ ἱατρός—καταπαύει αὐτοῦ τοὺς ἐρεθισμούς, τοὺς μορ-

φασμούς, τὰς παραδόξους κινήσεις, δωρεῖται αὐτῷ εὐπρέπειαν, παρηρησίαν, εὐρυτέραν διάνοιαν, μάθησιν, χρῆσιν τῶν φωνητικῶν του ὀργάνων, πληροῖ τὴν καρδίαν αὐτοῦ χαρᾶς, ἀποδίδει αὐτὸν τέλος ἐκ τοῦ σκότους τῆς αἰωνίας ἀπογνώσεως εἰς τὸ φῶς τῆς ἀνθρωπότητος—εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν κόσμον.

Ἀρχὴ δὲ ἀληθοῦς ὑπὲρ τῶν κωφάλαλων μερίμνης καὶ ἐμβριθοῦς περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν σκέψεως ἐγένετο κυρίως ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ οἱ κωφάλαλοι ἐθεωροῦντο, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἀνεπίδεκτοι μαθήσεως, πλην σπανίων τινῶν ἐξαιρέσεων καὶ δὴ ἐν τοῖς τεχνικοῖς μαθήμασι. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ αἰῶνι καὶ ἐκ θερησκευτικῶν μάλιστα ἐνδοιασμῶν ἀπείχον τῆς διδασκαλίας καὶ μορφώσεως ἀνθρώπων παρὰ Θεοῦ οὕτω πως καταδικασμένων (!)—«σημειωμένων», κατὰ τὴν κοινὴν τοῦ ὄχλου ἔκφρασιν—περὶ τὰ τέλη ὅμως τοῦ μέσου αἰῶνος, ἐν τῇ ἡοῖ τοῦ νεωτέρου πνεύματος ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι νὰ διορῶσι τὴν ἀρτίαν τῶν κωφάλαλων διάνοιαν ἐν τοῖς ἀποτελέσμασι αὐτῆς μετὰ παιδικῆς, ὡς εἰκός, ἐκπλήξεως.

Ἐπιφανέστεροι δὲ διδάσκαλοι τῶν κωφάλαλων ἐγένοντο οἱ ἐξῆς: Ὁ Ἰσπανὸς μοναχὸς Πόντσε (Pedro de Ponce 1584), ὁ Γερμανὸς ἱεροκῆρυξ Πάσχα (Ioackim Pascka, 1527—28)· ἐτι δὲ μᾶλλον, κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα, ὁ Ἰσπανὸς Βονέ, ὁ Ὀλλανδὸς Ἐλμοντ, ὁ Ἑλβετὸς Ἀμμαν, ὁ Ἀγγλὸς Βάλλις καὶ ὁ Πορτογάλλος Περέϊρας.

Οἱ ἐπιφανέστατοι ὅμως πάντων, καὶ τῶν ὁμοίων ἡ ἐξόχως φιλανθρωπικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἐργασία καὶ νῦν ἐτι ὡς διαρκῆς ἐπὶ τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος εὐλογία παραμένει, εἶναι ὁ ἀββᾶς Κάρολος Ἐπί (Charles Michel Abé de l' Epée), ἱδρυτῆς σχολείου κωφάλαλων ἐν Βερσαλλίαις, ἐν ἔτει 1765, ὅπερ ἀπὸ τοῦ 1791 ἀνέλαβεν ἡ Πολιτεία, καὶ ὁ Σαμουὴλ Ἑϊνικκε (Samuel Heinicke) ἐν Ἐππενдорφ παρὰ τῷ Ἀμβούργῳ (1768) ἱδρυτῆς (1778) τοῦ διασήμου προτύπου Σχολείου κωφάλαλων ἐν Λειψίᾳ, ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ ὁ γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐμυῖθη τὴν ἐιδικὴν τῆς διδασκαλίας τῶν κωφάλαλων μέθοδον, τὴν ἐπικρατεστέραν νῦν Ἐυρώπῃ, χάρις εἰς τὴν φιλικὴν προθυμίαν τοῦ διαπρεποῦς ἐπιστήμονος, τοῦ διειθύνοντος νῦν τὸ Σχολεῖον ἐκεῖνο, κ. Δος Ἐϊχλερ.

Α. Α. Γραφειᾶδης.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ
ΤΟΥ «ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΥ»
ΤΟΥ ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΥΠΟ

ΘΕΜ. Ι. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντού του εν Θεσσαλία Διδασκαλείου

(Συνέχεια)

III

Ο κ. Μιχαλόπουλος εν πρώτοις δέν είναι σύμφωνος πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς παρ' ἡμῖν συγγραφεῖς Ἀλφαθηταρίων, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου καθότι ὡς γράφει, «πάντες οἱ λοιποὶ ποιοῦνται ἀτελεῖ χρῆσιν τῆς ἀναλύσεως, ἀναλύοντες εὐθὺς ἐν τοῖς πρώτοις μαθήμασι οὐ μόνον πᾶς γνωστὰς λέξεις καὶ τὰς συλλαβὰς των, ἀλλ' ἀμέσως καὶ ταύτας τὰς μήπω καλῶς γνωσθείσας συλλαβὰς, εἰς τὰ στοιχεῖά των ἐπειγόμενοι νὰ φθάσωσι τὸ ταχύτερον εἰς τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαθητου καὶ τὴν ἐκ τούτων σύνθεσιν νέων συλλαβῶν ῥίπτοντες οὕτω καὶ πάλιν τοὺς μικροὺς παῖδας ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡμέρας εἰς τὰς ἀγκύλας τῆς καταδεδικασμένης πλέον συνθετικῆς μεθόδου». Συνεπῆς τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ταύτη ἀρχῇ ὁ κ. Μιχαλόπουλος ἀναλύων 9 ἐν ὄλῳ λέξεις εἰς τὰς συλλαβὰς των δέν προβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ στοιχεῖά των· διότι, ὡς λέγει «ἡ ἀνάλυσις τῶν συλλαβῶν εἰς τὰ στοιχεῖά των εἰναὶ τοῦ δυσκολώτερον μέρος τῆς ἀναλύσεως, δέν ἐπιτυγχάνεται δὲ τυχαίως. Διὰ νὰ εἶναι δὲ ἡ ἀνάλυσις πραγματικὴ κατὰ τὸν Συγγραφεῖα πρέπει «νὰ προπαρασκευάζηται ψυχολογικῶς». Πῶς ὁμοῦ προπαρασκευάζεται ψυχολογικῶς ἡ ἀνάλυσις, δέν μᾶς δίδει νὰ ἐννοήσωμεν καθόλου ὁ ἀξιότιμος Συγγραφεὺς μόνον προσθέτει «τὸν σκοπὸν δὲ τούτου, τῆς ψυχολογικῆς τούτέστιν προπαρασκευῆς τῆς ἀναλύσεως, ἐπιδιώκει τὸ προκείμενον Ἄον τεύχος τοῦ Ἀλφαθηταρίου μας». Ὡς νὰ λησμονῆ ὁμοῦ ὅσα γράφει ἐπιφέρει, ὕστερα ἀπὸ δύο σειράς. «Διὰ τοῦ Ἀλφαθηταρίου τούτου, ἐν ᾧ διδάσκωμεν τὴν ἀνάγνωσιν κατορθοῦμεν ἐν ταύτῳ νὰ κινῶμεν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μαθητοῦ». Ἐκ πάντων τούτων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς κατὰ φαντασίαν μόνον ἀσυμφωνίας αὐτοῦ πρὸς τοὺς λοιποὺς συγγραφεῖς Ἀλφαθηταρίων ὁ κ. Μιχ. καταφωρᾶται μὴ κατέχων σαφῶς τὸ ζήτημα τῆς πρώτης ἀναγνώσεως καὶ συγγέων φοβερὰ τὰς Προασκήσεις (Vorübungen) τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς μετὰ τὸ ἔργον τοῦ Ἀλφαθηταρίου, πράγματα ὅλως διόλου διαφορετικά. Ἐπειτα οὐδὲ αὐτὸς γνωρίζει τί ἐπιδιώκει διὰ τοῦ ἀνέου Ἑλλ. Ἀλφαθηταρίου του, ἀφοῦ τὸ συνέταξε μὲν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἀνάλυσιν, ἀλλὰ αὐτὸ διδάσκει καὶ τὴν ἀνάγνωσιν!! Τούτου μόνον θὰ ἤρκει νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅπως ἐπιπολαίαν καὶ οὐγεχυμένην ἰδέαν περὶ τοῦ

σκοποῦ τοῦ Ἀλφαθηταρίου — τῆς βίαςως δηλ. τῆς ὅλης ἐργασίας—ἔχει ὁ ἀξιότιμος Διευθυντὴς τοῦ ἐν Λαρίσῃ Διδασκαλείου. Τὸ Ἀλφαθητάριον νὰ προπαρασκευάζῃ τὴν ἀνάλυσιν!! Ἴδου μία ἐκ τῶν ἰδίων τοῦ κ. Μιχαλοπούλου ἀρχῶν. Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ἀληθῶς ὅλως ἰδίᾳ, πρωτότυπος δηλαδὴ. Διότι παρ' ἅπαντι τῷ σωφρονούντι παιδαγωγικῷ κόσμῳ τὸ Ἀλφαθητάριον πολὺ διάφορον σκοπὸν τοῦ ἀνωτέρω προτίθεται. Τὸ Ἀλφαθητάριον, ἐννοῶ τὸ ἐπιστημονικῶς συντεταγμένον, εἰς προπαρασκευὰς ἀναλύσεων συλλαβῶν καὶ λέξεων δέν κατατρίβει τὸν κικρόν του. Τούτου εἶναι ἔργον τῶν «Προασκήσεων» Τὸ Ἀλφαθητάριον, παραλαμβάνον προπαρασκευασμένου πλέον τοὺς μαθητὰς εἰς ἀναλύσεις προτάσεων, λέξεων καὶ συλλαβῶν καὶ τέλει ἐξηγημένους εἰς τὸ νὰ κατανοῶσι τὰς διαφορὰς τῶν φωνῶν ἐκάστης συλλαβῆς καθὼς ἐπίσης προηγμένους καὶ εἰς τὸ γράφειν τὰς στοιχειώδεις γραμμὰς τῆς γραφῆς, προβαίνει εἰς τὸ κυρίως ἔργον του, εἰς τὴν δεῖξιν δηλ. τῶν σημειώσεων τῶν φωνῶν καὶ τὴν κατάδειξιν τῆς δυνάμεως ἐκάστης φωνῆς καθ' ἑαυτὴν τε καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δυνατοῖς συνδυασμοῖς αὐτῆς μετ' ἄλλων φωνῶν, μετ' ἄλλας λέξεις εἰς τὴν κατάδειξιν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς περαινόμενου πάντοτε ἐν λέξει, διὰ νὰ παραλείπωμεν τοὺς ἀνωτέρω σκοποὺς του. Ἐν τῷ τοιοῦτῳ Ἀλφαθηταρίῳ ποτὲ δέν ἀπαντᾷ τις ἀναλύσεις λέξεων καὶ συλλαβῶν, ἀλλὰ μόνον κατατεταγμένης λέξεως καὶ προτάσεως ἀναλυθείσας ἤδη καὶ συνθεθείσας κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ πίνακος διδασκαλίαν. Τούτου οὐδεὶς πιστεύομεν νὰ θελήσῃ νὰ μᾶς τὸ ἀμφισβητήσῃ. Ἀλλὰ καὶ ὁ κ. Μιχαλόπουλος θὰ πεισθῇ πιστεύομεν περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν σκέψεών μας, ἐὰν λάβῃ τὸν κόπον—διότι φαίνεται ὅτι δέν ἔλαβε—ν' ἀνοίξῃ ὅποῖον δῆποτε τῶν πολυπληθῶν γερμανικῶν ἀλφαθηταρίων, ἀπ' οὗ πρὸς τὰ ἰδικὰ μας ἀπαξιοῖ νὰ συμφωνήσῃ. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃ ὅτι τοῦ Ἀλφαθηταρίου ἔργον δέν εἶναι «ἡ ψυχολογικὴ προπαρασκευὴ τῆς ἀναλύσεως» ὡς τὸ τοῦ Α' τεύχους τοῦ Ἀλφαθηταρίου. Ἐκεῖ δύναται νὰ ἴδῃ καὶ ὕστερα νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ἐκδίδονται Ἀλφαθητάρια ἐξ ἐνὸς μόνου τυπογραφικοῦ φύλλου. Ἐὰν δὲ ἀνοίξῃ καὶ τινὰ τῶν πολυπληθεστάτων περὶ πρώτης ἀναγνώσεως θεωρητικῶν πραγματειῶν θὰ πεισθῇ καὶ ὁ ἴδιος ὅτι ἡ βίασις τοῦ Α' τεύχους τοῦ Ἑλλ. Ἀλφαθηταρίου, ἡ προπαρασκευὴ δηλ. τῆς ἀναλύσεως, πόσον σαθρὰ καὶ ξένη διὰ τὸ Ἀλφαθητάριον εἶναι.

III

Ἴσως ὁμοῦ ὁ κ. Μιχαλόπουλος ἠθέλει διὰ τοῦ Ἄου τεύχους τοῦ Ἀλφαθηταρίου του νὰ δώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του ὁδηγόν τινα διὰ τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς ἀναγνώσεως. Ἐὰν τοῦτο πραγματικῶς ἐκώπει ὤφειλε πρῶτον μὲν νὰ μὴ ἐπιγράψῃ αὐτὸ «νέον Ἑλλ. Ἀλφαθητάριον», διότι ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω πολὺ διάφορον σκοπὸν προτίθεται τὸ Ἀλφαθητάριον ἢ νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἀνάλυσιν, ἀλλὰ

μᾶλλον «ὀλίγα μαθήματα προασκήσεων τῆς πρώτης ἀναγνώσεως» πρὸς χρῆσιν μόνον τῶν διδασκάλων. Ἐπειτα καὶ ὡς προάσκησιν διὰ τὸ κυρίως ἔργον τοῦ Ἀλφαθηταρίου, ἐὰν προώριζε τὸ πρῶτον τεύχος τῶν Ἀλφαθηταρίων του ὁ κ. Μιχαλόπουλος καὶ τότε πάλιν ὤφειλε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ πάντα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου κατάλληλα στοιχεῖα. Οὐδὲ τούτο ὁμοῦ ἔκαμε. Διότι αἱ προασκήσεις, (Vorubungen) ὡς πάντες γινώσκουσιν, ἄρχονται ἐκ τῆς ἀναλύσεως μικρῶν προτάσεων εἰλημμένων ἐκ τοῦ κύκλου τῶν γνώσεων τοῦ μαθητοῦ. «Ὁ μαθητὴς ὀμιλεῖ ἐν προτάσει, λέγει ὁ Rein. (das Erste Schuljahr σελ. 187), ἀλλ' ἡ πρότασις εἶναι δι' αὐτὸν ἐν ἀδιαιρέτῳ ὄλον. Τούτων ἕνεκα προτάσεις πρῶτον ἀναλύονται εἰς λέξεις». «Μὲ τὴν ἀπὸ στόματος ὁμοῦ ἀνάλυσιν, λέγει περαιτέρω, συνδέεται καὶ ἡ ἰχνογράφησις. Αὕτη χρησιμεύει πρὸς ἐντύπωσιν τῶν καθ' ἕκαστον μερῶν τῆς προτάσεως καὶ προπαρασκευάζει τὴν μετὰ ταῦτα γραπτὴν ἀπεικόνισιν», Ἀμφότεραι ὁμοῦ αἱ ἀναγκαιόταται καὶ πρῶται αὐτῶν ἀσκήσεις τῶν «Προασκήσεων» ἐλλείπουσι τέλει ἐκ τοῦ Ἄου τεύχους τοῦ Ν. Ἑλλ. Ἀλφ., τοῦ καθ' ὑπόθεσιν διὰ προάσκησιν τῆς ἀναγνώσεως συνταχθέντος. Ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταία βαθμὶς τῶν προασκήσεων, ἡ ἀνάλυσις τῶν συλλαβῶν εἰς τὰ στοιχεῖά των καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν ἀνασύνθεσις συλλαβῶν παντελῶς ἐλλείπει ἐξ αὐτοῦ. Τὸ Ἄον τεύχος τοῦ «Νέου Ἑλλ. Ἀλφαθηταρίου» ἀσχολεῖται παραδόξως μόνον μετὰ τὴν ἀνάλυσιν, 9 λέξεων εἰς τὰς συλλαβὰς των καὶ κατὰ τρόπον ἀληθῶς πρωτότυπον. Ἐκλέγω πρὸς ἀνάλυσιν τὰς ἐξῆς εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχε εἰλημμένας λέξεις: βουνο, κουνουπι, μουρο, κηπουρος, τοπι, οδος, σουβλι, χουλι καὶ τροχος, καὶ ἀναλύει ἐκάστην ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Θέτει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πινακίδος τὴν εἰκόνα τῆς ἀναλυομένης καὶ συνθεμιμένης λέξεως καὶ ὑπ' αὐτὴν προχωρεῖ ὡς ἐξῆς. 1η πινακίς (εἰκὼν βουνοῦ).

β ο υ ν ο

βου	βου	βου	βου
βου	βου		
νο	νο	νο	νο
νο	νο		

βουνο !!

(εἰκὼν χουνίου)

χ ο υ ν ι

χου	χου	χου	χου	χου
νε	νε	νε	νε	νε
νε	νε			
				χου
το				νε
το				χου νε
το πι				το χουνε !!

Ἀντὶ πάσης ἄλλης περιγραφῆς ἀντέγραψα δύο σελίδας ἐκ τοῦ «κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ψυχολογίας» συντεταγμένου Ἑλλ. Ἀλφαθηταρίου διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης σαφῆ ἰδέαν τῆς πρωτότυπου ἀληθῶς ταύτης μεθόδου τῆς πρώτης ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς. Οἱ περιέργοι τῶν ἀναγνώστων δυνατόν βεβαίως νὰ ἐρωτήσωσι μετ' ἐμοῦ τὸν ἀξιότιμον συγγραφεῖα, διατί ἀναλύων τὴν λέξιν βουνο, ἔθεσεν 7 λέξεις τὴν αὐτὴν συλλαβὴν βου καὶ τὸσάκις τὴν νο, ἄλλοτε μὲ παχῆ καὶ ἄλλοτε μὲ λεπτὰ στοιχεῖα, καὶ νὰ μὴ θέσῃ αὐτὴν 15 λέξεις; Διατί δὲ τὴν συλλαβὴν γου μόνον 6 λέξεις; Πῶς δὲ, ἐν ᾧ δέν σκοπεῖ νὰ διδάξῃ τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν ἀνάλυσιν, πρῶτον μὲν ἀπεικονίζει τὰς λέξεις μετὰ αὐτὰ τὰ σημεῖα τῶν στοιχείων, μετὰ τὰ ὁποῖα βραδύτερον θὰ διδάξῃ τὴν ἀνάγνωσιν, ἐν ᾧ οἱ πάντες γνωρίζουσι ὅτι ἐν ταῖς «προασκήσεσι» τὰς προτάσεις, τὰς λέξεις, τὰς συλλαβὰς καὶ τὰς φωνὰς αὐτῶν ἀπεικονίζομεν διὰ γραμμῶν, μεγάλων καὶ μικρῶν καὶ σταυρῶν καὶ τόξων καὶ στιγμῶν. Ὁ Rein, ὁ Fechner, ὁ Münch ἐξ ὅσων γνωρίζω, καὶ δέν ἀμφισβᾶλλω πάντες οἱ σωφρονούντες καὶ σπουδαῖως ἀσχοληθέντες εἰς τὰς τῆς πρώτης ἀναγνώσεως, ταῦτα συμβουλεύουσι καὶ φρονουσι. Rein λ. χ. λέγει: Dio Wort-Elemente werden ebenfalls fixirt und zwar durch Punkte ... So viel Wörter der Satrethält, seviel Kurze Wortstriche kämnen unter der langen Satzstrich δηλ. «τὰ στοιχεῖα τῆς (ἀναλυομένης) λέξεως μονιμοποιουῦνται συνήθως διὰ στιγμῶν». Ὅσας λέξεις περιέχει ἡ πρότασις, τὸσας βραχείας γραμμὰς φέρομεν ὑπὸ τὴν μεγάλην γραμμὴν τῆς προτάσεως.» Ἐπειτα πῶς προβαίνει καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν λέξεων προτάσεων ἐκ τῶν ἤδη γνωστῶν, μήπω ὁμοῦ ἀναλυθεισῶν συλλαβῶν, ἐν ᾧ προτίθεται κυρίως νὰ προπαρασκευάσῃ ψυχολογικῶς τὴν ἀνάλυσιν. Εἰς τὴν 4ην σελ. λ. χ. ἀναλύων τὴν πρότυπον λέξιν (Normalwort) κουνουπι εἰς τὰς συλλαβὰς της δράττεται τῆς εὐκαρίας νὰ συνθέσῃ καὶ τὴν λέξιν κουνουπι, εἰς τὴν σελ. 6 ἀναλύων τὸ μουρο συνθέτει τὴν ἀπερινόητον λέξιν κουνουρο καὶ τὴν φράσιν (!) βουνο μου, εἰς τὴν 7ην ἀναλύων τὸ «κηπουρος», συνθέτει καὶ τὴν λέξιν κηρος καὶ περαιτέρω τὰς φράσεις «τὸ το πι μου,» «τὸ κου πι μου,» «δος μου το το πι μου,» «δος μου το μου ρο μου» κτλ. Ὁ κ. Μιχαλόπουλος ἠθέλησε φαίνεται μετὰ ἕνα κυνηγητὸ νὰ πιάσῃ δύο λαγούς ἐναντίον τῆς παροιμίας «ὅποιος κυνηγᾷ δύο λαγούς χάνει καὶ τὸν ἕνα». Δηλαδὴ μαζῇ μετὰ «τὴν ψυχολογικὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀναλύσεως» νὰ διδάξῃ καὶ τὴν ἀνάγνωσιν. Τὸ τοιοῦτον ὁμοῦ καὶ ἀπλοϊκότητα μεγάλην καὶ ἀνακολουθίαν πρὸς τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχὰς μαρτυρεῖ. Ὁ Συγγραφεὺς ἐν πρώτοις ὀφλισκάνει ἀπλοϊκότητα πιστεύων, ὅτι ἀρκεῖ ν' ἀναλυθῇ ἡ λέξις κηπουρος λ. χ. εἰς τὰς συλλαβὰς της μόνον καὶ τότε εἶναι δυνατόν καὶ εὐκόλον εἰς τὸν νοῦν τοῦ

μαθητοῦ νὰ συνθέσῃ ἐκ τῶν συλλαβῶν τούτων **κη** καὶ **ρος**, τῶν μήπω ἀναλυθεισῶν εἰς τὰ στοιχεῖά των, καὶ ἄλλας λέξεις καὶ φράσεις μάλιστα! Ἄγνοεὶ φαίνεται ὁ κ. Μιχαλόπουλος ὅτι ἡ σύνθεσις λέξεων φράσεων προϋποθέτει ἐκ μέρους τοῦ μαθητοῦ σαφῆ γνῶσιν τῆς δυνάμεως ἐκάστης τῶν ἀναλυομένων φωνῶν. Ἄγνοεὶ φαίνεται ὁ ἀξιώτιμος συγγραφεύς, ὅτι αἱ συλλαβαὶ δὲν εἶναι χαρακτηῖρες, — ὅπως ἡ Σινική γραφὴ τῶν σημείων τῶν λέξεων, — ἀλλὰ διηρθρωμένοι ἐνόητες στοιχείων καὶ ἄνευ σαφοῦς γνώσεως τῶν καθ' ἕκαστον στοιχείων τούτων ἡ σύνθεσις λέξεων καὶ φράσεων, ἂν μὴ ἀδύνατος, μηχανικὴ μόνον θὰ εἶναι; Χωρὶς ὁ μαθητὴς νὰ γνωρίζῃ σαφῶς τὴν δύνανται ἐκατέρως τῶν φωνῶν **κ** καὶ **η** πῶς ἄλλως ἢ μηχανικῶς θ' ἀναγνώσῃ τὴν συλλαβὴν **κη**, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν συλλαβὴν **ρος**, ἂν πρότερον δὲν γνωρίσῃ τὰς φωνὰς **ρ**, **ο**, καὶ **ς**; Ἡ πιστεύετε, κύριε Μιχαλόπουλε, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ λύσῃ γραπτῶς πρόβλημα διαιρέσεως ὁ μαθητὴς ὁ ἄγνοων νὰ γράψῃ τὰ ἀραβικὰ ψηφία; Τοῦτ' αὐτό — καὶ δυσκολώτερον ἴσως εἶναι — αὐτὸ τὸ ὅποιον Ἰμεῖς πιστεύετε τόσο εὐκόλον, ν' ἀναγνώσῃ δηλ. λέξεις καὶ φράσεις ὁ μαθητὴς ὁ ἄγνοων τὴν δύνανται τῶν καθ' ἕκαστα στοιχείων. Ἐὰν ἦτο εὐκόλος καὶ δυνατὴ ἡ ἐκ τῶν συλλαβῶν μόνον σύνθεσις ἄλλων λέξεων, ἄνευ πρότερον σαφοῦς γνώσεως τῶν στοιχείων αὐτῆς, τότε περιττὴ θὰ ἦτο ἡ τελευταία βαθμὶς τῶν «Προσκήσεων», ἡ ἀνάλυσις δηλ. τῶν συλλαβῶν εἰς τὰ στοιχεῖά των, πρᾶγμα τὸ ὅποιον καὶ ὁ κ. Μιχαλόπουλος δὲν πιστεύω νὰ παραδέχεται ὡς ὀρθόν.

Δημοσθένους Ἄνδρεάδης

(ἀκολουθεῖ)

Μετ' ἐπιτάσεως διαδίδεται ὅτι ὁ νέος Ἰπουργὸς τῆς Παιδείας ἀπαλάττει τῆς ὑπηρεσίας τὸν γενικὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν σχολείων κ. Χ. Παπαμάρκου. Ἡ εἶδησις αὕτη ἐγέννησε χαρὰν εἰς πάντας τοὺς δημοδιδασκάλους ἀναλογιζομένους ὅπως κακῶν αἰτίος ἀπέβη εἰς τὰ σχολεῖα καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους ὁ κ. οὗτος διὰ τῶν ἀσυνέτων ἐκπαιδευτικῶν μέτρων, ὧν εἰσηγητὴς ἐγένετο εἰς τὴν πεσοῦσαν Κυβέρνησιν. Ἐπόμενον δὲ ἦτο ὁ νέος Ἰπουργός, ὅστις ἔχει περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἄλλας ιδέας ὅπως διαφόρους πρὸς τὰς ιδέας τοῦ κ. Παπαμάρκου νὰ καλέσῃ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον ἄνδρα, οὐ αἱ ιδέαι νὰ ἀποβλέπουσι τὸ καλὸν τῶν σχολείων καὶ τῶν λειτουργῶν αὐτῶν οὐχὶ δὲ τὸν ὄλεθρον. Ἀναβάλλομεν ἐν καιρῷ νὰ πραγματευθῶμεν ἐν ἐκτάσει περὶ τῶν καταστροφῶν, αἰτίνας ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς τὸν διδασκαλικὸν κλάδον, ἵνα μὴ ὑπάρξῃ μηδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων ὅτι ὁ κ. Χ. Παπαμάρκου εἶναι ὁ ἀστοργότατος πάντων τῶν γενικῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων, ὅσοι ἐγένοντο τοιοῦτοι ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου, δείξας

ὅτι εἶναι δεσπότης σκληρὸς τῶν ἀδυνάτων, σκυλακώδης δὲ καὶ πρόθυμος ἐκτελεστῆς τῶν διαταγῶν τῶν ἰσχυρῶν παραδίδων καὶ ὑπηρεσίαν καὶ πρόσωπα εἰς τὴν διάκρισιν αὐτῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ἔργου τοῦ ἢ σύγχυσις καὶ ἡ ἀκαταστασία τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ ἡ παροιμιώδης τῶν νομοθετημάτων ἀκρισία ἀναβιβάζουν αὐτὸν εἰς ἐξαιρετικὴν θέσιν ὥστε νὰ μὴ καταδέχεται τις νὰ κάμνῃ περὶ τοιούτων πραγμάτων λόγον. Εἰς τὸν κ. Ἐῤῥαζιάν, ὅστις θὰ ἀπαλλάξῃ τὰ σχολεῖα τοιοῦτου ὀλεθροῦ ἀρμόζει νὰ ῥηθῇ τὸ ἐν Ἰλιάδ. Β. 272

Ἦ πόποι, ἦ δὴ μυρὶ Ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργε,
Βουλὰς τ' ἐξάρχων ἀγαθὰς, πολεμὸν τε κορύσσων.
Νῦν δὲ τὸ δὴ μείγ' ἄριστον ἐν Ἀργείοισιν ἔρεξεν,
Ὅς τὸν λωβητῆρα ἐπεσθόλον ἔσχ' ἀγοράων.
Οὐ θῆν μιν πάλιν αὐτὶς θυμὸς ἀγήνωρ
Νεικείειν προέχοντας ὀνειδείεις ἐπέεσσιν.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Βιβλία διδακτικά τοῦ κ. Π. Π. Οἰκονόμου πανταχοῦ καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς σχολείοις γενόμενα μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀποδεκτὰ καὶ παρὰ διδασκάλων καὶ παρὰ μαθητῶν καὶ παρὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἐκδόσεων αὐτῶν, εὐρίσκονται παρ' ἡμῖν ἔχοντα ὡς ἑξῆς.

Α' ΤΑΞΙΣ, ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἄλφαβητάριον ἐκδοσις 13. 1893.
Πρῶτα ἀναγνώσματα τῶν παιδῶν ἐκδ. 3.
Μεθοδικὴ ἀριθμητικὴ Τεῦχος Α'. ἐκδ. 3.

Β' ΤΑΞΙΣ, ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἄρχαι τοῦ πολιτισμοῦ (Ῥοβινδῶν) ἐκδοσις 6.
Μεθοδικὴ ἀριθμητικὴ τεῦχος Β'. ἐκδ. 3.

Γ' ΤΑΞΙΣ, ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ὁδύσσεια ἐκδοσις νέα.
Διηγήματα καθ' Ὀμηρον ἐκδοσις 11.
Μεθοδικὴ ἀριθμητικὴ τεῦχος Γ' ἐκδ. 3.
Γραμματικὴ μεθοδικὴ ἐκδοσις 6.
Παλαιὰ Διαθήκη 1892.

Δ' ΤΑΞΙΣ, ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἀναγνώσματα καθ' Ἡρόδοτον ἐκδ. νέα.
Χαρακτήρες ἐκ τῆς νέας Ἑλληνικῆς ἱστορίας.
Μεθοδικὴ ἀριθμητικὴ τεῦχος Δ'. ἐκδ. 3.
Καινὴ Διαθήκη 1892.
Γραμματικὴ μεθοδικὴ ἐκδοσις 6.